

ANTROJO PASAULINIO KARO SOVIETŲ SAJUNGOS KARIŲ PALAIDIJIMO VIETOS,
ESANČIOS S. DAUKANTO GATVĖJE KLAIPĖDOJE, PERTVARKYMO PROJEKTO IDĖJOS KONKURSAS / Techninė užduotis

Fotografas S. Turskis, 2012 m.

TURINYS

- I. Įžanga
- II. Bendrieji konkurso duomenys
- III. Sprendžiama problema
- IV. Kontekstas
  - Istorinė analizė
  - Esamos padėties analizė
  - Kultūros paveldo vertybės
- V. Visuomenės poreikio įvertinimas
- VI. Bendrieji architektūriniai ir urbanistiniai reikalavimai
- VII. Priedai

I. Įžanga

Šių metų birželio 22 d. Klaipėdos miesto tarybos sprendimu, pasiūlius mero 2022 m. balandžio 25 d. potvarkiu sudarytai darbo grupei dėl Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vietos S.Daukanto gatvėje, Klaipėdoje desovietizacijos pasiūlymų pateikimo, buvo demontuota Juliaus Vertulio skulptūra "Kalavijas" ir Rimanto Dauginčio skulptūrinė grupė, penkiakampės amžinosios ugnies įrenginys, informacinės lentos su užrašais apie Klaipėdos išvadavimą, bei su karių palaidojimo vieta sąsajų neturinti plokštė su užrašu apie žuvusių ir mirusių fašistiniuose lageriuose kalinių amžinąją atmintį.

Atlikus atskirų memorialo elementų demontavimo darbus, sovietmečiu įrengtas memorialas iš dalies neteko savo ideologinio užtaiso ir tuo pačiu pirminės architektūrinės idėjos, pakito memorialo struktūra, kompozicija. Prasta likusių atskirų memorialo elementų fizinė būklė. Visa tai neužtikrina kokybiško šio komplekso integralumo istorinėje aplinkoje, reikalauja vientisos architektūrinės idėjos visos memorialinės (istorinių kapinių) teritorijos sprendimui.

Atsiranda galimybė patikslinti ir realiai šioje vietoje palaidotų sovietinių karių vardus ir pavardes, nes yra požymių jog dalis užrašų gali būti kenotafinio pobūdžio (dubliuotos kitur palaidotų karių pavardės).

Darbo grupė savo išvadose akcentavo, jog desovietizacijos procesas apima ne vien senosios tapatybės atėmimą iš konkrečios vietos, bet ir naujosios suteikimą tai vietai.

Išvadose išsakyta nuomonė, jog demontavus Antrojo pasaulinio karo sovietų sąjungos karių memorialo S.Daukanto gatvėje Klaipėdoje atskirus elementus, būtina rengti šios vietos pertvarkymo idėjos architektūrinį konkursą, kurio sąlygose būtų numatytas deramos pagarbos čia palaidotiems kariams demonstravimas, atsižvelgta į vietos istorinį, urbanistinį, architektūrinį kontekstą.

II. Bendrieji konkurso duomenys

KONKURSO UŽSAKOVAS (PERKANČIOJI ORGANIZACIJA)
Klaipėdos miesto savivaldybės administracija

KONKURSO ORGANIZATORIUS
Lietuvos architektų sąjungos Klaipėdos apskrities organizacija

KONKURSO OBJEKTAS
Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta šalia S.Daukanto gatvės, Klaipėdoje su statiniais. Pertvarkoma teritorija apima nekilnojamojo kultūros paveldo objekto *Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta* (objekto unikalus kodas 10740) teritoriją.

KONKURSO TIKSLAS
Išrinkti geriausią Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vietos, esančios šalia S.Daukanto gatvės Klaipėdoje pertvarkymo projekto idėją, kuri kartu su parengto ir šiuo metu įgyvendinamo Klaipėdos miesto Skulptūrų parko sutvarkymo projekto sprendiniais formuotų kokybišką memorialinės miesto teritorijos architektūrinę aplinką, konkurso laimėtojo pasiūlymo pagrindu rengti tolimesnius pasiruošimo darbus konkurso objekto pertvarkymui.

KONKURSO UŽDAVINIAI

- įvertinti visų suinteresuotų Lietuvos ir Klaipėdos miesto visuomenės grupių, specialistų ir atitinkamų institucijų nuomonę ir pasiūlymus konkurso tikslui pasiekti (techninė užduotis viešinama, kviečiant teikti nuomonę ir pasiūlymus iki konkurso paskelbimo),
- pasiūlyti ir pristatyti visuomenei teritorijos pertvarkymo idėjų alternatyvas,
- įvertinti siūlomas teritorijos pertvarkymo idėjas konkurso sąlygose įvardintais kriterijais,
- išrinkti geriausią architektūrinę idėją,
- konkurso laimėtojo pasiūlymo pagrindu rengti tolimesnius pasiruošimo darbus konkurso objekto pertvarkymui.

Fotografė arch. M.Ramanauskienė, 2022 m.

Fotografė arch. M.Ramanauskienė,

III. Sprendžiama problema

Klaipėdos miesto savivaldybės mero sudarytos darbo grupės dėl Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vietos S.Daukanto gatvėje, Klaipėdoje desovietizacijos išvadose teigiama, kad *'palaidojimo vieta gali būti pertvarkyta, atsisakant totalitarinio militarizmo estetikos ir sovietinės propagandos naudotų simbolių ir raiškos priemonių. < > reikalingas pagarbus ir išmintingas elgesys, saugojant šioje vietoje palaidotų karių palaikus, kaip to reikalauja Lietuvos Respublikos 2000 m. ratifikuota Ženevos konvencija. < > akmeninės plokštės su karių pavardėmis ir kariniais laipsniais gali būti išsaugotos, kaip palaidotų karių identifikavimo ženklai, nebent ateityje tvarkant memorialą būtų pagamintos naujos'. Darbo grupės teigimu 'Atskirų memorialo dalių demontavimas negarantuoja memorialo desovietizavimo, nes palaidojimo vieta yra įrengta sovietmečiu, visas memorialas yra sovietinės atminimo kultūros ir sovietmečio estetikos kūrinys. Palikus net ir pavienes memorialo dalis, nesukūrus visai vietai naujos kokybės, ji toliau primins sovietinę praeitį.'*

Išvadose akcentuojama, kad atlikus memorialo atskirų elementų demontavimą, turi būti sprendžiamas klausimas dėl visos teritorijos ir jos aplinkos architektūros kokybės.

Konkurso užsakovas iš esmės neriboja sprendimo šiai vietai alternatyvių - kurti meninį sprendimą paliekant esamus monumento elementus, tūrinį-erdvinį sprendimą, jį papildant ar kurti naują kokybę, atsisakant visų buvusio memorialo elementų.

Šis projekto idėjų konkursas kelia pagrindinį klausimą - kuri iš įmanomų memorialinės teritorijos pertvarkymo sprendimo alternatyvų yra geriausia, įvertinus vietos istorinį, urbanistinį, architektūrinį, socialinį-kultūrinį kontekstą.

IV. Kontekstas.

ISTORINĖ ANALIZĖ

Antro pasaulinio karo Sovietų Sąjungos kariuomenės karių palaidojimo vieta yra Klaipėdoje, urbanistinio paveldo vertybės, Klaipėdos miesto istorinė dalis vadinama Naujamiesčiu (kodas 22012) teritorijoje, į pietvakarius nuo S. Daukanto ir Sodų g. sankryžos. Šiaurinėje pusėje erdvė, užimančią 3843 m² (Kultūros vertybės teritorijos plotas nurodytas KVR - 5363 m²) riboja S. Daukanto g., pietinėje ir rytinėje pusėje – M. Mažvydo skulptūrų parkas (buvusios didžiosios miesto kapinės, arba Klaipėdos senųjų kapinių kompleksas (kodas 32627)). Šios kapinės yra paskelbtos Nekilnojamoji kultūros paveldo vertybe - Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta (kodas 10740).

Dabartinė kapinių teritorija dar XIX a. viduryje miestiečių naudojama gyvuliams ganyti (vok. *Rossgarten*). Po pirmo pasaulinio karo, sklypo, kuriame dar 1905 m. vaizduojamas Napoleono karų laikotarpio gynybinis įtvirtinimas, dalyje ties dabartine S. Daukanto gatve įsikūrė 1886 m. Drezdene Hugo Zietzo įkurto tabako ir cigarečių fabriko „Yenidze“ Klaipėdos filialas. Tarp rytinio gamybinio pastato ir miesto kapinių teritorijos buvo paliktas neužstatytas plotas, kuris buvo numatytas tolesnei miesto kapinių plėtrai. „Yenidze“ fabrikas Klaipėdoje veikė iki 1939 m.; tolesnis teritorijos likimas iki 1945 m. nežinomas, tačiau sprendžiant iš 1942 m. Klaipėdos kadastrinio plano, dabartinė karių kapinių teritorija tuo metu, atrodo, dar nebuvo užlaidota (Priedas 1). Tokiu būdu galima tvirtinti, kad memorialinę funkciją viešoji erdvė įgijo tik po Antrojo pasaulinio karo. Sprendžiant iš 1945 m. archyvinių dokumentų, pirmosios SSRS karių kapinės Klaipėdoje buvo įrengtos ne šioje erdvėje, bet kitose vietose – dabartinėse K. Donelaičio ir Lietuvos karių aikštėse. Palaidojimai iš K. Donelaičio aikštės į naujas karių kapines prie S. Daukanto g. buvo perkelti tik apie 1947 m. – 1949 m. pavasarį.

Apie 1949–1951 m. buvo pastatyta pirmoji žuvusiems kariams skirta skulptūra – ant kairės kojos klūpantis karys, dešinėje rankoje laikantis SSRS vėliavą, kairėje (nuleistoje) – šalmą; skulptūra buvo užkelta ant betoninio postamento, prie kurio buvo pritvirtinta lentelė (priedas 4). Karių kapų teritorija buvo apželdinta, aplink paminklą pastatyti suolai (priedas 4).

Inventorizuojant Klaipėdos miesto sovietų karių kapines, 1956 m. pateikta karių kapų išdėstymo schema (priedas 5) ir kapinių planai, foto fiksacija, palaidotų skaičius ir žinomos pavardės. Kapinių plane nurodytos pavieniai kapai (25 kapavietės), išdėstyti puslankiu pietinėje kapinių pusėje, bei 'broliško kapo' vieta šio puslankio centre. Šioje inventurinėje byloje minimas bendras palaidojimų skaičius S. Daukanto g. karių kapinėse - 119. Vėliau sekusio 1965-12-10 Klaipėdos m. vykdomojo komiteto sprendimo rekomendacijų dalyje, dėl karių palaikų perkėlimo iš kitų palaidojimo vietų į S. Daukanto esančias karių kapines, nurodoma 'rekonstrukcijos metu nekeisti esamų palaidojimų vietos t.y. (griežtai) neperkelti palaikų'.

Kadangi palaidojimo vietų tyrimai iki šiol nebuvo atlikti, tikslios palaidojimų vietos nėra nustatytos.

XX a. 7-ajame ir 8-ajame dešimtmečiuose viešoji erdvė buvo du kartus rekonstruota. Pirmoji rekonstrukcija buvo susijusi su 1965 m. visoje SSRS iškilmingai paminėtu pergales dvidešimtmečiu. Tuo metu armijos generalinio štabo įsakymu visoje SSRS buvo tikrinamos SSRS kariuomenės karių laidojimo vietos. Šios patikros metu buvo nustatyta, kad be 119 jau palaidotųjų karių buvo būtina įamžinti Klaipėdoje dar 146 žuvusiųjų atminimą. Antrąsias karių kapai buvo rekonstruojami po to, kai 1973 m. buvo pradėtas dab. Lietuvos karių (tuomet Lenino) aikštės pertvarkymas, ir į karių kapines S. Daukanto gatvėje buvo perkelti minėtoje aikštėje 1945 m. palaidotųjų palaikai. Tokiu būdu karių kapai S. Daukanto g. tapo vienintele Klaipėdoje Antrojo pasaulinio karo SSRS kariuomenės karių kapaviete.

Kapų erdvės rekonstrukcija pagal architekto Petro Šadausko projektą buvo baigta 1975 m. (priedas 6), prieš pat Klaipėdos „išvadavimo“ 30-mečio minėjimą. Rekonstrukcijos metu senasis palyginti banalaus siužeto paminklas buvo demontuotas, o vietoj jo pastatytas skulptoriaus Juliaus Vertulio iš betono ir metalo sukurtas originalus tarp dviejų skydų nuleistas kalavijas. Memorialinį kompleksą užbaigė Vakarų laivų remonto įmonės liejimų išlieta, skulptoriaus Rimanto Dauginčio sukurta, trijų karių kompozicinė grupė "Kariai", atidengta 1980 m. (priedas 7).

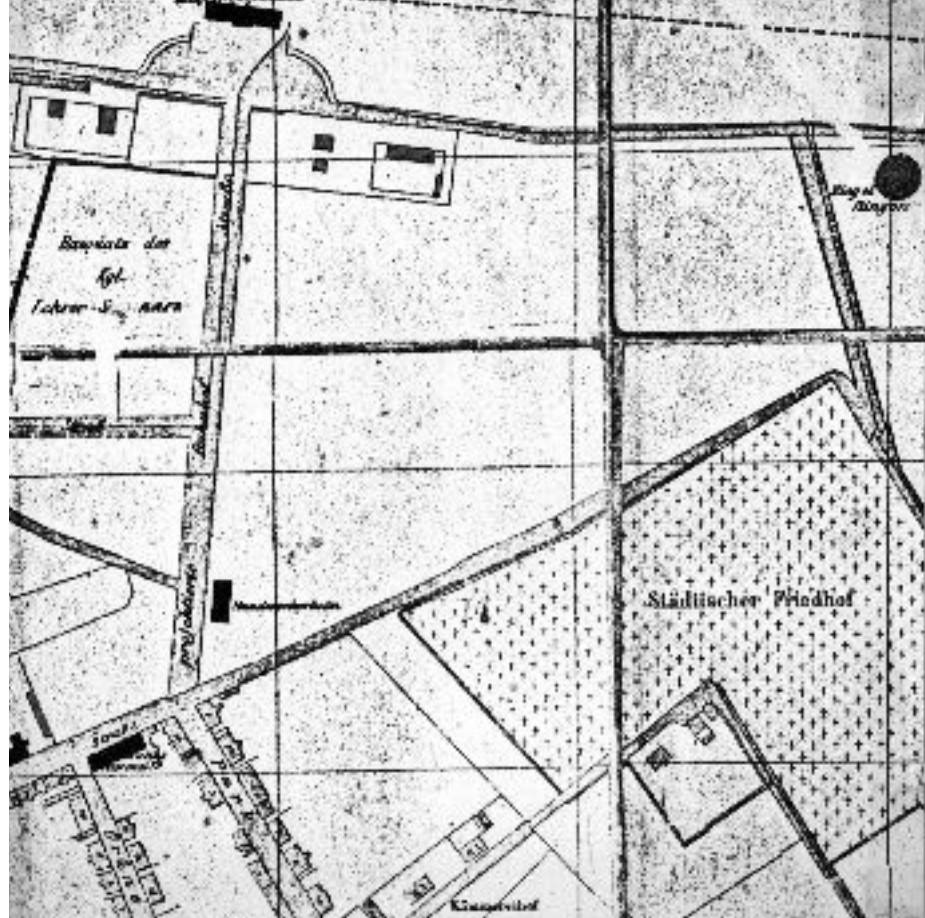
Šioje Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vietoje, pilko granito plokštėse nurodomos 694 karių pavardės. Palaidotų karių skaičius šioje vietoje sovietmečiu ne kartą keitėsi. Antrajame pasauliniame kare žuvusių karių sąrašas buvo nuolatos tikslinamas, manoma, kad užrašai papildyti kitur palaidotų karių pavardėmis (*kenotafinio* pobūdžio palaidojimas).

Memorialinė funkcija, kurią aptariamoji viešoji erdvė įgijo pirmaisiais pokario metais, buvo naudojama politinei propagandai visą pokario laikotarpį. Tokia manipuliavimo pagarba mirusiems galimybė yra išlikusi iki šiol.

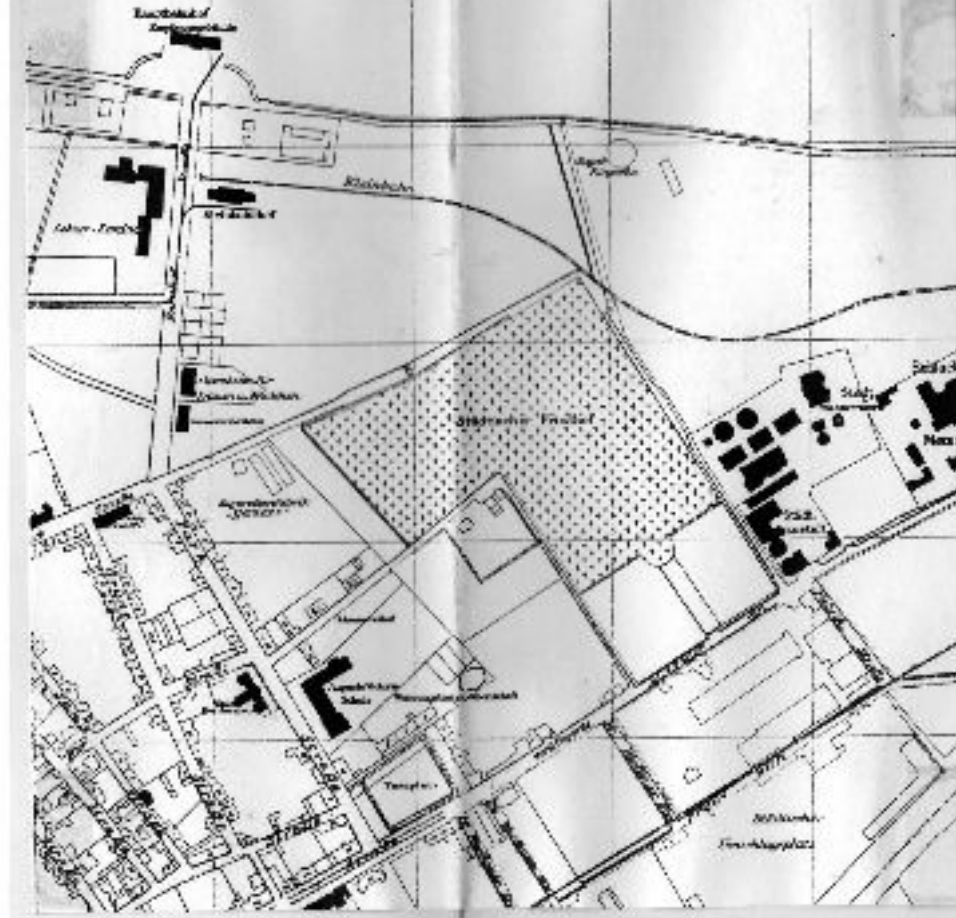
Tarybiniais metais karių kapinėse žuvusieji buvo iškilmingai pagerbiami sausio 28 d. (Klaipėdos „išvadavimo“ sukaktuvių) ir gegužės 9 d. (Pergalės dienos) proga. Kol 1991 m. nebuvo nukeltas Pergalės paminklas dab. Lietuvos karių aikštėje, panašūs ritualai šių sukakčių proga buvo rengiami ir prie pastarojo paminklo, tačiau nuo 1991 m. karių kapinės liko vienintele vieta mieste, kurioje Klaipėdos Antrojo pasaulinio karo veteranų organizacijų iniciatyva kasmet realizuojami tokio pobūdžio ritualai. Be to, tarybiniais metais „didvyriškas kovas“ ir „tarybinį patriotizmą“ turėjęs priminti memorialinis kompleksas buvo tapęs ir jaunimo iniciacijos į pionierių, komjaunimo organizacijas ceremonijų vieta, kurioje vykdavo ir mokslo metų pradžios renginiai.

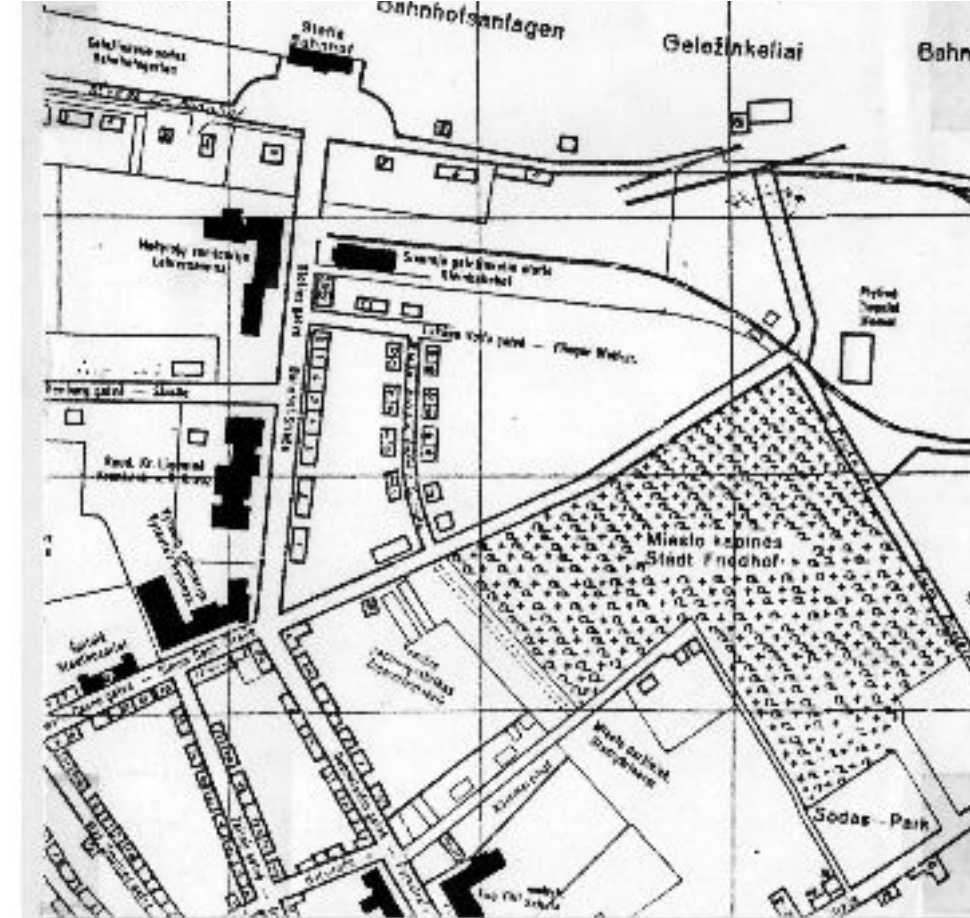

Pav. 1

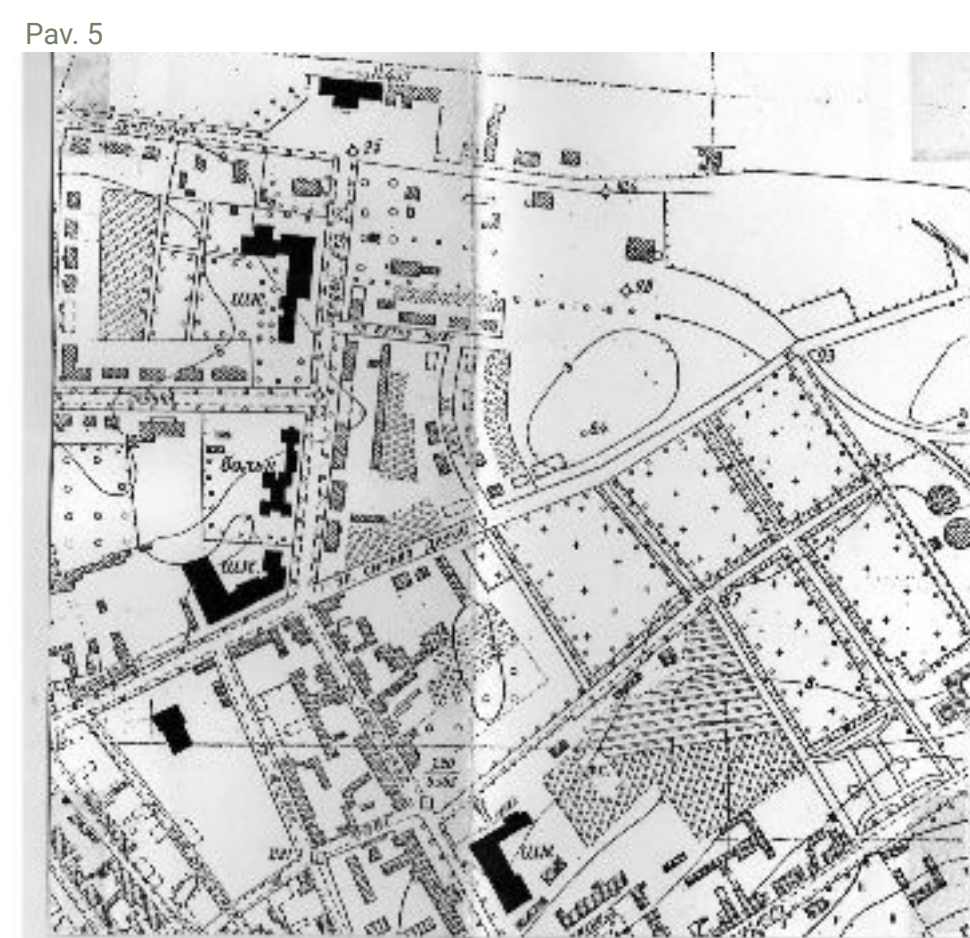
Pav. 2

Pav. 3

Pav. 4

Pav. 5

Dabartinių kapinių teritorijos vieta
Senujų Klaipėdos miesto planų fragmentuose
 Iš arch. V.Andriulionienės archyvo.

1. Fragmentas plano: *Überichts-Plan der Stadt Memel Herausgegeben durch den KgL. Steuerinspector Quandt im Jahre 1903. M 1:4000.*
2. Fragmentas plano: *Überichts-Plan der Stadt Memel Herausgegeben durch den KgL. Steuerinspector Quandt im Jahre 1903. Vervollständigt durch das Katasteramt Memel im Jahre 1920 und 1923. M 1:4000.*
3. Fragmentas plano: *Klaipėdos miesto planas (Lageplan der Stadt Memel). Paruošė ir išleido M.Gelžinis. M 1:5000.*
4. Fragmentas plano: *Stadtkarte 1:5000, hergestellt aus der Katasterplankarte 1:5000, 1942. Origin im Directorate of Military Survey, London Map Library, C 22 (4)*
5. Fragmentas plano: *1947-1949 г.г. Л.С.С.Р г. Клайпеда Респуб. архитектурно проектная мастерская М1:5000*

ESAMOS PADĖTIES ANALIZĖ

Demontavus dalį memorialo elementų (Priedas 8. žym. 2, 3, 4), yra palikta parterinė memorialo (autorius architektas P. Šadauskas) dalis - betoninės sienelės (ten pat. žym. 6) vakarinėje ir rytinėje kapinių pusėse, bei atraminė sienelė (ten pat. žym. 5) pietinėje memorialo pusėje. Šių memorialo elementų fizinė būklė prasta. Tačiau memorialo kompleksui netekus minėtų dominančių iškyla klausimas dėl likusios memorialo komplekso dalies ir šios miesto istorinės urbanistinės aplinkos integralumo, visų pirma su greta esančiomis Klaipėdos miesto istorinėmis kapinėmis. Taip pat dėl likusios memorialo komplekso dalies architektūrinės kokybės.

Memorialo aikštės tipo erdvės danga - betoninės plokštės (klotos su tarpais) yra prastos estetinės ir fizinės būklės, neatitinkanti reikalavimų lankytojų judėjimo saugumui, statinių prieinamumui (visiems asmenims judėti tinkama judėjimo erdvė). Kyla klausimai ir dėl tokių parametrų memorialo aikštės tipo erdvės poreikio.

KULTŪROS PAVELDO VERTYBĖS

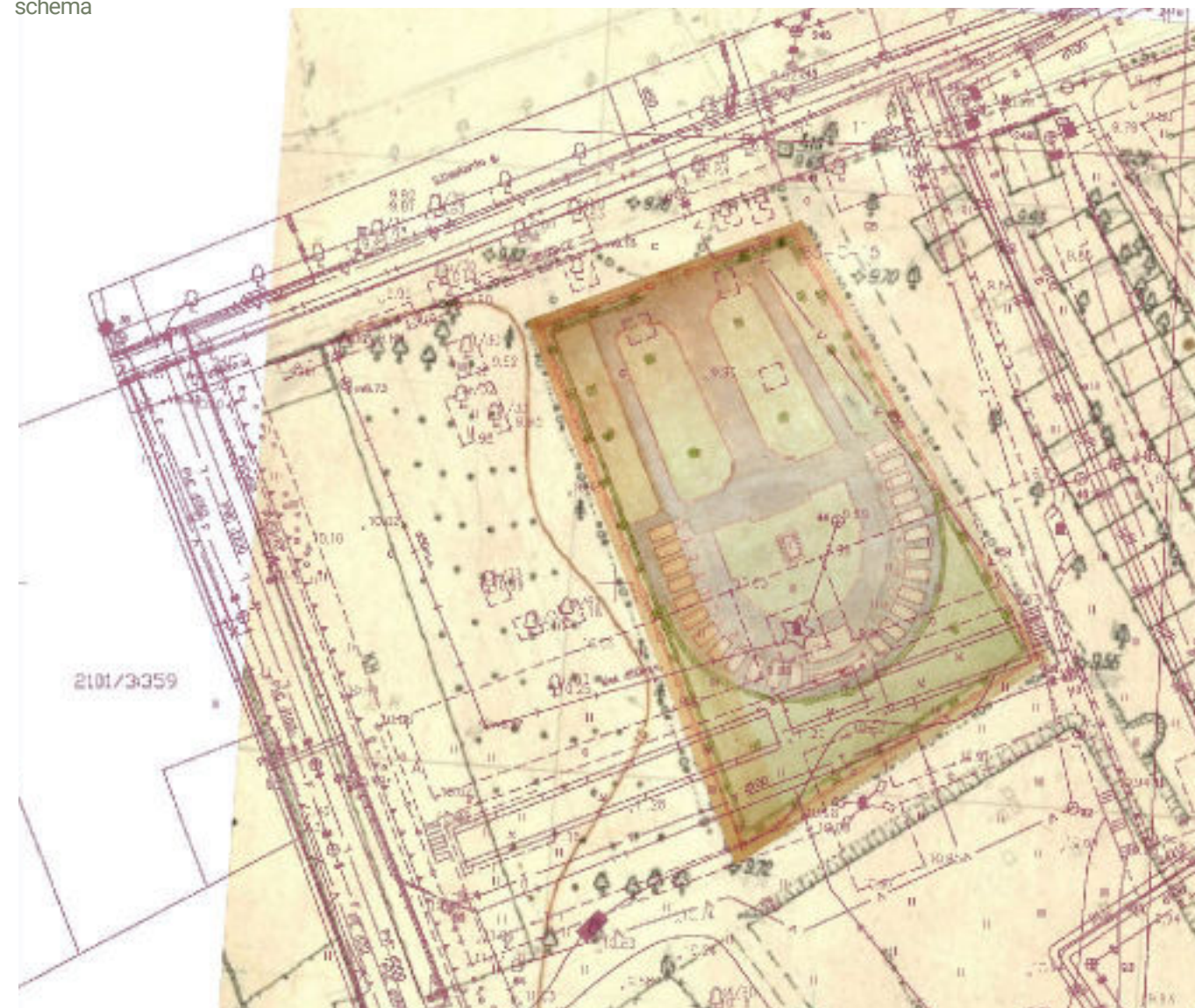
Antro pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta - vietinės reikšmės pavienis kultūros paveldo objektas (unikalus objekto kodas 10740). Objekto vertingųjų savybių pobūdis - istorinis, memorialinis (lemiantis reikšmingumą tipiškas). Objekto vertingosios savybės (patikslintos 2022 m.):

- Žemės ir jos paviršiaus elementai - Sovietų Sąjungos karių, žuvusių prie Klaipėdos Antrojo pasaulinio karo pabaigoje, palaikai.
- Artimiausios kultūros paveldo objekto teritoriją ar vietovę supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio vertingosios savybės - karių kapinės patenka į Klaipėdos miesto istorinės dalies, vad. Naujamiesčiu (unikalus objekto kodas 22012) teritoriją.
- Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės įvykius - 1945 metais Klaipėdos mieste Sovietų Sąjungos kariai buvo laidojami įvairiose vietose. Pirmosios kapavietės buvo įrengtos dabartinėje Kristijono Donelaičio aikštėje, dabartinėje Lietuvininkų aikštėje. Memorialas prie S.Daukanto gatvės pradėtas įrengti 1949 metais. Visi palaidojimai į šį memorialą buvo perkelti iš kitų vietų. Procesas tęsėsi kelis dešimtmečius. Paskutiniai duomenys apie perkeltus palaikus - XX a. 8 dešimtmetis. Tuo metu memoriale buvo beveik 700 palaidotųjų, 1944 - 1947 metais žuvusių karių, tarnavusių sovietų kariuomenės sausumos daliniuose ir Baltijos kariniame jūrų laivyne. Pirminė memorialo kompozicija buvo kitokia, rekonstruotas memorialas XX a. 7 dešimtmetyje ir 1980 metais.

Konkurso dalyviai turi įvertinti tai, kad techninio projekto rengimo ar įgyvendinimo metu bus reikalinga atlikti palaidojimo teritorijos archeologinius tyrimus. Archeologinių tyrimų eiliškumas ir apimtis priklausys nuo paveldo apsaugą vykdančios institucijos sprendimo, numatomos žemės darbų apimties ir nuo to, ar techninio projekto rengimo metu bus reikalinga tiksliai lokalizuoti karių kapaviečių vietas.

Iš ikonografinės medžiagos analizės (pav.1) galima būtų spėti kad 1965 m. inventoriuje byloje nurodytos kapavietės galėjo būti išdėstytos dalyje dabartinės, 1975 m. rekonstrukcijos metu įgyvendintos, kapinių memorialo erdvės rytinėje pusėje. Kompozicinė abiejų memorialo sprendimų ašis (statmena S.Daukanto gatvei) beveik sutapo. Tačiau pats kapinių erdvės (dabartinė erdvė tarp vakarinėje ir rytinėje kapinių memorialo pusėse esančių sienučių, bei pietinėje dalyje esančios atraminės sienelės bei S.Daukanto g.) plotas rekonstrukcijos metu buvo padidintas beveik dvigubai vakarų kryptimi.

Pav.1. Ikonografinės medžiagos (1949 m., 1956 m., teritorijos planų ir dabartinės situacijos topografinio plano) palyginamoji schema

V. Visuomenės poreikių įvertinimas

Klaipėdos miesto tarybai rengiantis priimti sprendimą dėl memorialo Antrojo pasaulinio karo sovietų sąjungos karių palaidojimo vietoje pertvarkymo, Klaipėdos miesto savivaldybės mero iniciatyva vyko gyventojų apklausa, kurioje klaipėdiečiai buvo kviečiami atsakyti į klausimą: *ar pritariate Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vietos memorialo, esančio S. Daukanto g. pertvarkymui, pašalinant su žuvusių karių amžinojo poilsio vietos įamžinimu nesusijusius sovietinės ideologijos ženklus ir suteikiant karių palaidojimo vietai naują architektūrinę kokybę?* 2927 klaipėdiečiai (61% dalyvavusių apklausoje) pasisakė už memorialo pertvarkymą, 1886 (39 %) tokiam žingsniui nepritarė.

Vienu iš žingsnių, siekiant išsiaiškinti kvalifikuotos Klaipėdos visuomenės dalies atstovų nuomonę, tapo aukščiau minėtas Klaipėdos miesto savivaldybės mero sprendimas sudarytos darbo grupė pasiūlymas demontuoti dalį memorialo elementų, bei akcentuojant poreikį *visoms galimoms alternatyvoms ir jų pasekmės įvertinti*.

Įsibėgėjus memorialo pertvarkymo iniciatyvai būta ir viešų pasisakymų, bei diskusijų. Vienas tokių Klaipėdos universiteto prof. dr. Vasilijaus Safronovo 2022 m. balandžio 7 d. straipsnis (portalas atviraklaipeda.lt).

Lietuvos architektų sąjungos Klaipėdos apskrities organizacijos iniciatyva 2022 m. birželio 14 d. surengta diskusija "Aktuali erdvė - memorialas sovietų kariams ir kiti meniniai akcentai Klaipėdoje", kurioje dalyvavo skulptorius A.Sakalauskas, dizainerius K.Mickevičius, architektai V.Balsys, M. Daukšys, istorikai doc. dr. V.Vaivada ir prof. dr. V.Safronovas (internetinė nuoroda priede 10).

Bendra diskusijos dalyvių nuomone *šiai vietai reikalingas naujas profesionalus meninis sprendimas. Dabar čia esantys kūriniai yra įvairaus meninio lygio, tačiau vienodai įkrauti praėjusio istorinio laikotarpio žymėmis. Nagrinėtinos įvairios galimybės, kaip ir kuo šiuos kūrinius pakeisti, kad būtų sukurta kultūrinę vertę turinti alternatyva piktnaudžiavimui šia vieta propagandinėms reikmėms. Laikini sprendimai pertvarkant memorialą yra nepriimtini, tad prieš imantis pavienių memorialo elementų demontavimo darbų, būtina turėti memorialo naujo sutvarkymo idėją ir projektą.*

Geriausia, kad idėja būtų renkama dviejų etapų konkurso keliu. Pirmajame, atviro idėjų konkurso etape, būtų surinkti tvarkymo pasiūlymai, kuriuos plačiai pristatytų ir aptartų, su objektu susijusių sričių profesionalai suformuotų kokybišką užduotį antrajam etapui – projekto konkursui.

Fotografas B.Aleknavičius, 1965 m. Klaipėdos apskrities levos Simonaitytės bibliotekos archyvas

VI. Bendrieji architektūriniai ir urbanistiniai reikalavimai

BENDRIEJI REIKALAVIMAI

- Pažymėti šioje vietoje palaidotų karių kapavietes ¹;
- Meninės raiškos priemonėmis kurti kokybišką sąryšį su architektūrine, urbanistine aplinka, reaguojant į socialinį-kultūrinį kontekstą;
- Pateikti kokybiškus, fiziškai ir meniškai ilgaamžius sprendimus;
- Konkursiniame darbe remtis ir pasaulinės praktikos, kuriant memorialinius objektus, pavyzdžiais ir jų analize.

ATITIKTIS GALIOJANTIEMS NORMATYVINIAMS DOKUMENTAMS

- Skulptūrų parko (terit. tarp Donelaičio, Daukanto, Trilapio, Liepų g. ir Donelaičio a. detalusis planas (2000-10-26))
- Kultūros paveldo objekto ir šių vietovę supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio vertingųjų savybių išsaugojimas;
- Aplinkos prieinamumo užtikrinimas (sprendiniai, atitinkantys reglamentuotus statinio prieinamumo ir universalaus dizaino reikalavimus);
- Saugaus naudojimo užtikrinimas (Aplinka turi būti saugi. Dangos, mažosios architektūros elementai turės būti suprojektuoti taip, kad nekeltų pavojaus lankytojams, būtų intuityviai naudojami. Maksimaliai mažinama nelaimingų atsitikimų rizika; Aplinka turi būti kokybiškai apšviesta. Apšvietimo sprendiniai turi būti tikslingai suprojektuoti kiekvienai funkciniai zonai (jei tokios yra siūlomos), adaptyvūs. Apšvietimas negali akinti, klaidinti, ar kitaip iššaukti neigiamos reakcijos žmogaus savijautai.)

ŽELDINIAI

- Formuojami pagal bendrą pasiūlymo idėją.

SPECIFINIAI REIKALAVIMAI

- Konkurso dalyviai privalo atsižvelgti į šiuo metu įgyvendinamo Skulptūrų parko Klaipėdoje sutvarkymo projekto ³ (projekto rengėjas UAB "Klaipėdos projektas", autoriai M.Ramanauskienė, L.Nemeikšytė, K.Mickevičius) sprendinius (priedas 9). Šio projekto pagrindiniai sprendiniai nebus keičiami, tačiau konkurse geriausia pripažinta projekto idėja turės užtikrinti vientisą viso memorialinio komplekso - senųjų miesto kapinių ir karių palaidojimo vietos, architektūrinį sprendimą.
- siūlyti racionalius sprendinius, nereikalaujančius tikrovėje nepatikrintų ir Lietuvoje dar nenaudojamų medžiagų ir technologijų naudojimo objektų statyboje ir (ar) naudojimo priežiūroje.

¹ Įvertinant tai, jog tikslios visų palaidojimų vietos nėra žinomos.

² Atgavus nepriklausomybę, tapo neaktualus ceremonialų poreikis. Visa dar vykstančių pagarbos žuvusiems ritualų masiškumas mažėja.

³ Inžinerinių statinių-susisiekimo komunikacijų (takų), kitos paskirties inžinerinių statinių (tvorų, aikštelių) ir inžinerinių tinklų Klaipėdos Skulptūrų parke statybos bei specialiosios paskirties pastato - gynybinio rūšio S.Daukanto g. 40C, Klaipėdoje projektas

VII. Priedai

1. Klaipėdos miesto plano fragmentas, 1942 m.
2. Klaipėdos miesto plano fragmentas, 1949 m.
3. Paminklas sovietų kariams, 1954 m.
4. Klaipėdos miesto Karių kapinių bendras vaizdas, 1956 m.
5. Klaipėdos miesto Karių kapinių planas, 1956 m.
6. Karių kapinių rekonstrukcijos plano schema. Autorius arch. P.Šadauskas, 1975 m.
7. Karių kapinių memorialo vaizdas. Autoriai arch. P.Šadauskas, J.Vertulis 1975 m., R.Daugintis, 1980 m.
8. Teritorijos ir apsaugos ribų planas, 2022 m. Rengėja arch. M.Ramanauskienė.
9. Skulptūrų parko Klaipėdoje sutvarkymo projekto bendras brėžinys, 2022 m. Projekto rengėjas UAB "Klaipėdos projektas", autoriai M.Ramanauskienė, L.Nemeikšytė, K.Mickevičius.
10. Internetinės nuorodos:
  - <http://architektams.lt/aktualijos/aktuali-erdve--memorialas-sovietu-kariams-ir-kiti-meniniai-akcentai-klaipedoje/>
  - <https://www.youtube.com/watch?v=VUuGRVNf0V8&feature=youtu.be>

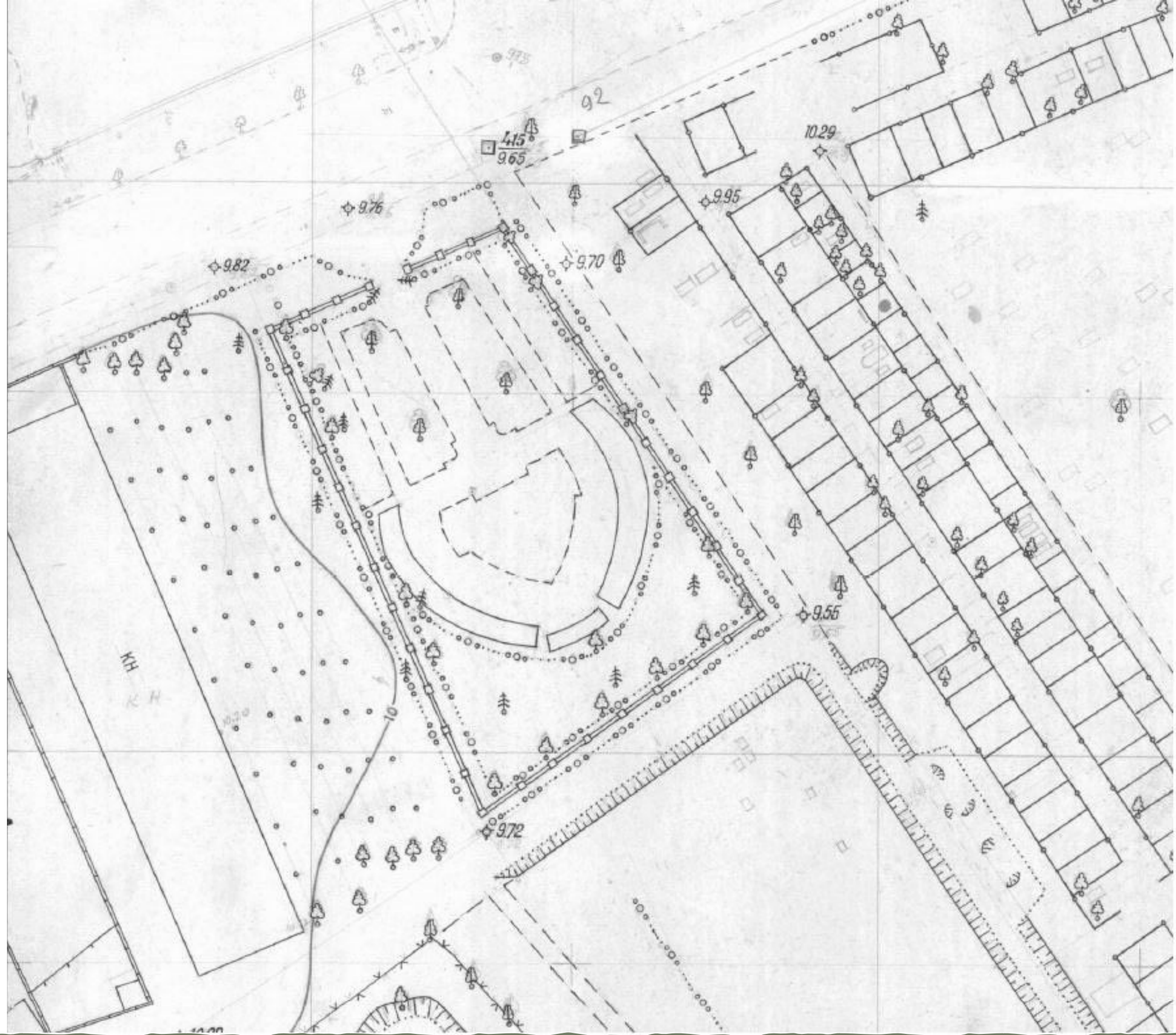

Priedas 1.
Klaipėdos miesto plano fragmentas, 1942 m.

Priedas 2
Klaipėdos miesto plano fragmentas, 1949 m.

Priedas 3
Paminklas sovietų kariams, 1954 m.
Iš Istorinio paminklo paso.
Kultūros paveldo centro paveldosaugos biblioteka.

Priedas 4

Klaipėdos miesto Karių kapinių bendras vaizdas.

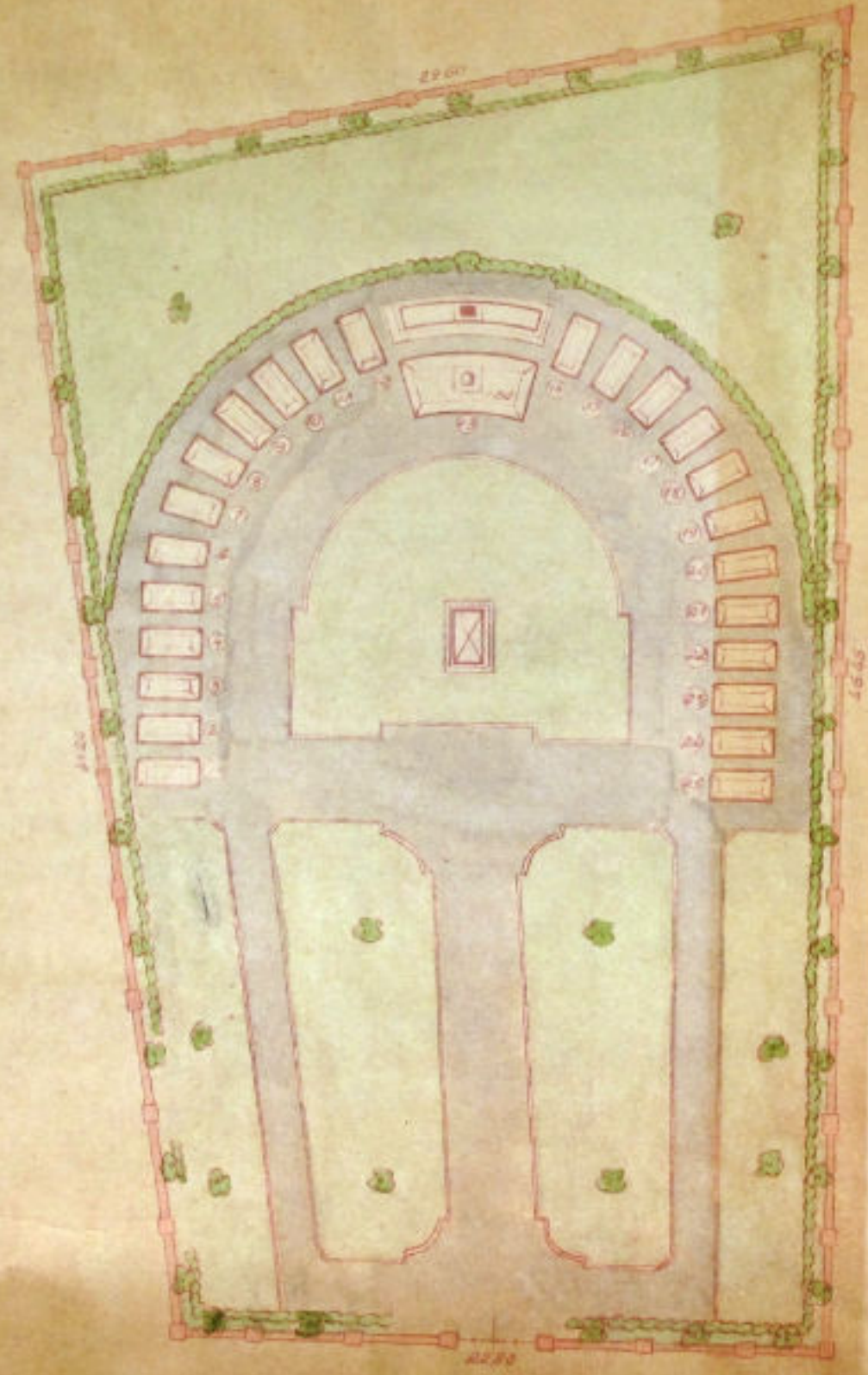
Tarybinės armijos karių ir partizanų, žuvusių Didžiojo Tėvynės karo metu 1941-1945 m. Lietuvos TSR teritorijoje kapinių inventORIZACIJOS byla, 1956-10-16.

Medžiaga iš Lietuvos centrinio valstybės archyvo.

KLAIPĖDOS MIESTO KARIŲ
KAPINIŲ PLANAS

SUTARTINIAI ŽENKLAI

	Pominklas
	Obeliskas
	Broliškas kapas
	Kapas
	Medis
	Krūmai - gyvatvorė
	Kapo ir broliško kapo eil. nr.
	Palaidotų karių stacijas

Palieci
Klaipėdos m. Inventorizacijos Techninis Biuras

Klaipėdos m. Inventorizacijos Techninis Biuras
Klaipėdos m. S. Daukanto g.
Karių kapinių

Objekto Nr. _____ Invent. Nr. _____

Sudarė: *Palieci* *Palieci*

Patikrinęs: _____

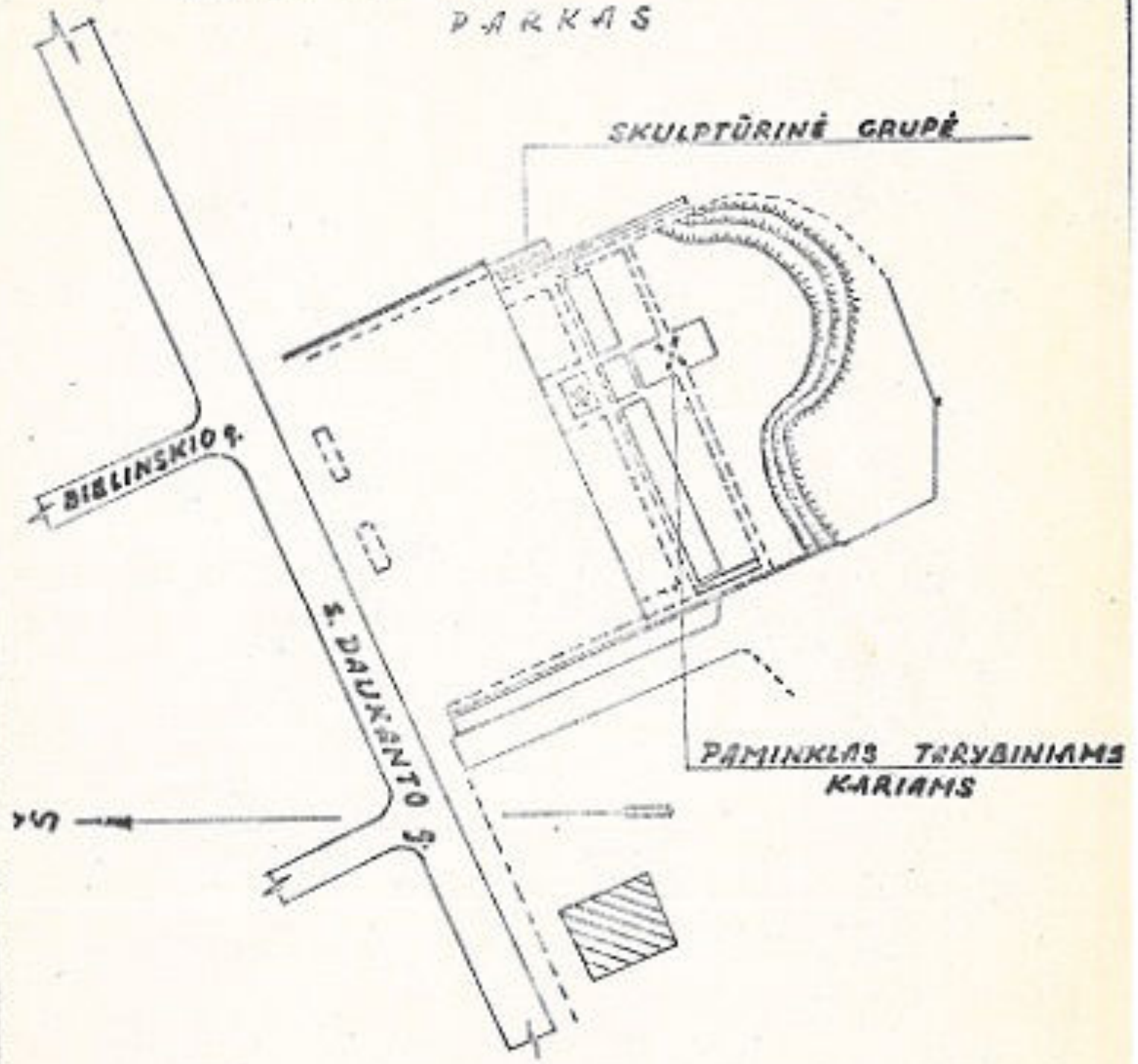
Mastelis 1:200 150 m 1000 m

Priedas 5
Klaipėdos miesto Karių kapinių planas.
Tarybinės armijos karių ir partizanų, žuvusių Didžiojo Tėvynės karo metu 1941-1945 m. Lietuvos TSR teritorijoje kapinių inventORIZACIJOS BYLA, 1956-10-16.
Medžiaga iš Lietuvos centrinio valstybės archyvo.

MAŽVYDO
PARKAS

Priedas 6
Karių kapinių rekonstrukcijos plano schema.
Autorius arch. P.Šadauskas, 1975 m.
1975 Kultūros vertybės byla IV 138.
Kultūros paveldo centro paveldosaugos biblioteka.

SUDARĖ:
[Signature]
arch. V. ŠADAUSKAS

Priedas 7
Karių kapinių memorialo vaizdas.
Autoriai arch. P.Šadauskas, J.Vertulis 1975 m.,
R.Daugintis 1980 m.
Fotografas S.Turskis, 2012 m.

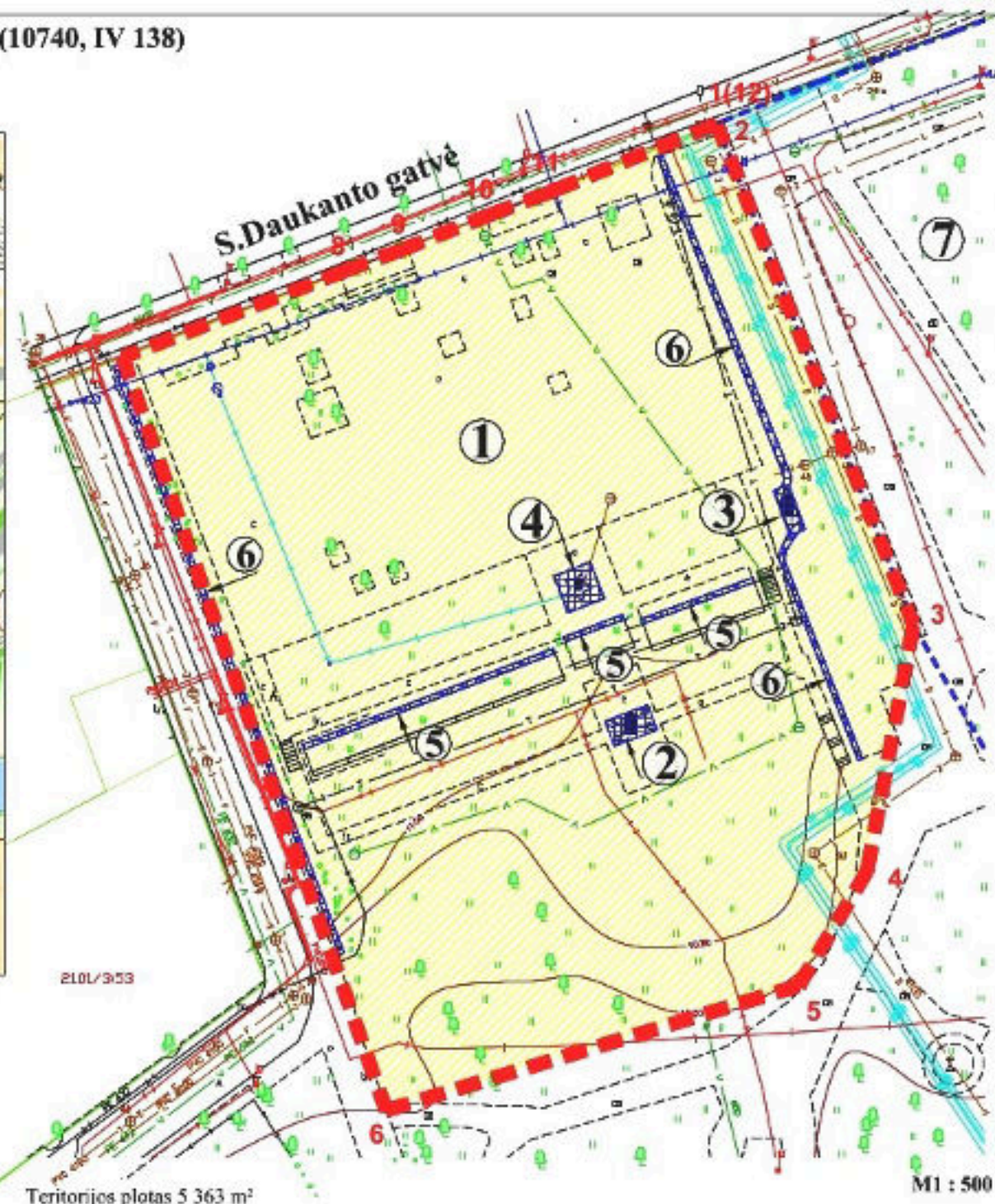

ANTROJO PASAULINIO KARO SOVIETŲ SAJUNGOS KARIŲ PALAIDOJIMO VIETA (10740, IV 138)

APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS IR APSAUGOS ZONOS RIBŲ PLANAS

S.Daukanto g., Klaipėdos m., Klaipėdos m. sav.

Vertybės teritorijos ribų taškų koordinatės LKS-94 koordinacijų sistemoje			
Taško Nr.	Koordinatės		Žemėlapis tipo numerai
	X	Y	
1	6179593,73	320129,19	
2	6179593,61	320129,24	
3	6179542,18	320149,43	
4	6179516,87	320144,65	
5	6179505,10	320137,65	
6	6179492,26	320095,15	
7	6179569,71	320068,03	
8	6179578,39	320090,38	
9	6179580,97	320097,29	
10	6179584,18	320105,36	
11	6179586,78	320112,22	
12	6179593,73	320129,19	

- Nekilnojamoji kultūros vertybė**
 1 - Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta (u.o.k. 10740, IV 138);
- Teritorijoje esantys kiti objektai**
 2 - paminklas I - betono skydai, tarp jų nuleistas kalavijas
 3 - paminklas II - trijų karių skulptūrinė grupė
 4 - amžinosios ugnies įrenginys
 5 - betoninė atraminė sienelė
 6 - betoninė sienelė
- Greta esantys nekilnojamojo kultūros paveldo objektai**
 7 - Klaipėdos senųjų kapinių kompleksas (u.o.k. 32627)

Pastabos:
 1. Nekilnojamoji kultūros vertybė nėra paskelbta valstybės ir (ar) savivaldybės saugoma, todėl apsaugos zona neapibrėžiama.
 2. Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta (u.o.k. 10740) patenka į Klaipėdos miesto istorinės dalies, vad. Naujamiesčių teritoriją (u.o.k. 22012).

Sutartiniai ženklai

- Nekilnojamosios kultūros vertybės apibrėžtos teritorijos ribos
- Teritorijoje esantys kiti objektai
- geodeziškai matuotų sklypų ribos
- Greta esantys nekilnojamojo kultūros paveldo objektai
- Klaipėdos miesto istorinė dalis, vad. Naujamiesčiu (u.o. n. 22012)
- Klaipėdos senojo miesto su priemiesčiais teritorija (u.o.n. 27077)

2101/0003:581
 ① Eilės numeris
 4 teritorijos ribų koordinuotų taškų Nr.
 32627 Žemės sklypo kadastro numeris
 Nekilnojamojo kultūros paveldo objekto unikalus numeris
 Paminklas
 Betoninė sienelė
 Atraminė sienelė

M1 : 5000

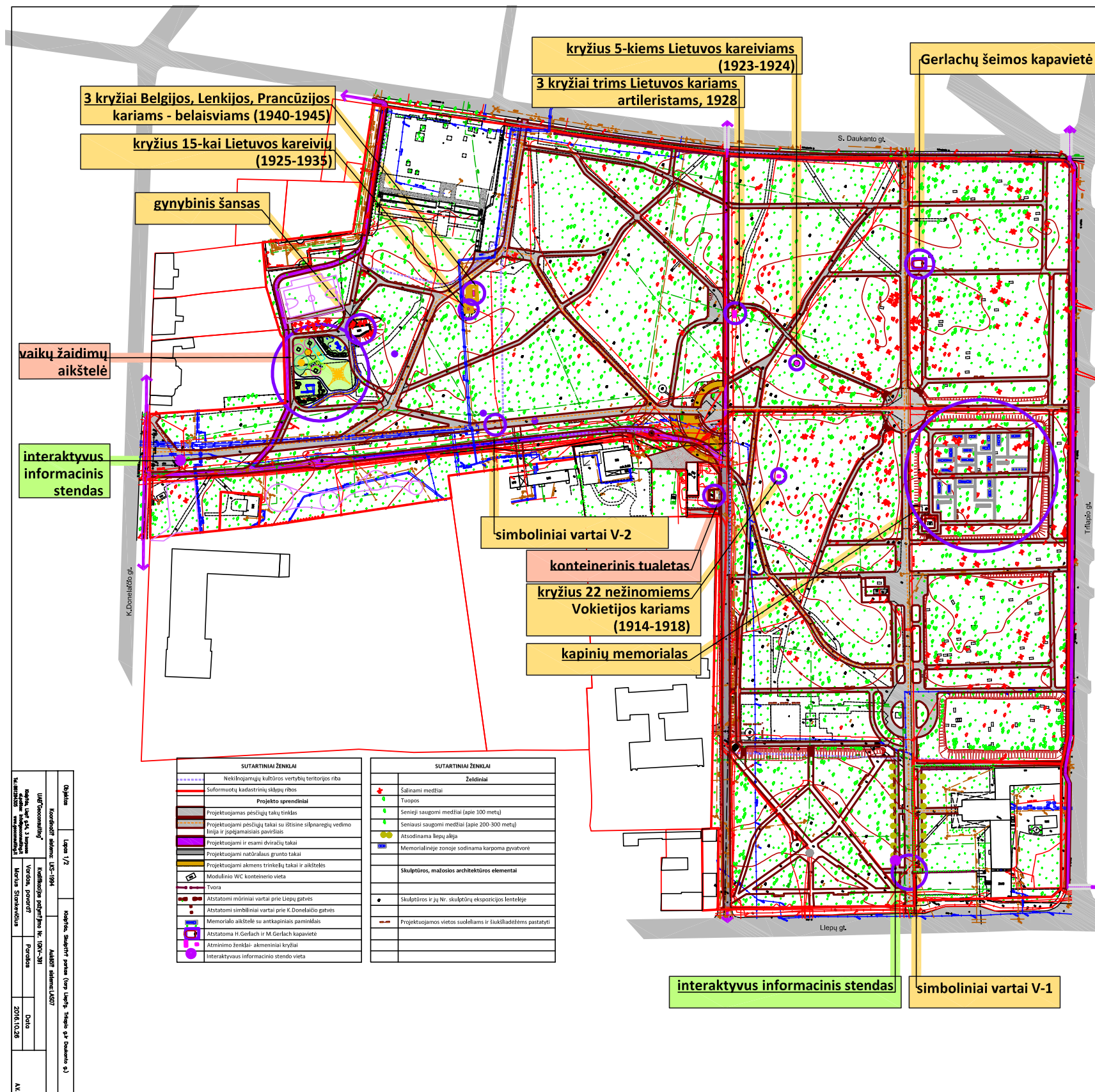
Teritorijos plotas 5 363 m²

ANTROJO PASAULINIO KARO SOVIETŲ SAJUNGOS KARIŲ PALAIDOJIMO VIETOS (10740, IV 138) APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS BEI APSAUGOS ZONOS RIBŲ PLANO PROJEKTAS		
Teritorijos ribas ir vertingąsias savybes pažymėjo nekilnojamojo kultūros vertybių vertinimo ekspertė		
Margarita Ramanauskienė (atestatas Nr. 0538)		2022-05-27
Plano projektą sudarė		
Roma Jokubaitienė (matlininko kvalifikacijos pažymėjimas Nr. 2M-M-1432)		2022-05-27

Priedas 8
 Teritorijos ir apsaugos ribų planas, 2022 m.
 Rengėja arch. M.Ramanauskienė

DARBŲ IR OBJEKTO, DARBŲ APRAŠYMAS, DARBŲ ATLIKIMO ETAPAI			
Posiūnis Nr.	Darbų pavadinimas	Projekto dalies žymos	Pastabos
I darbu etapas			
1	Salinami sausi, pažeisti, gresmingai pasivirę, nustelbti medžiai ir krūmai. Taip pat šalinami neperspektyvi medžių parko praliesiniai, sudarant sąlygas augti ir formuotis likusiems medžių grupėms, atidengiant senųjų medžių silketus, suteikiant pastariesiems daugiau erdvės ir šviesos.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-2 2p-1	Parko teritorijoje inventurizuoti 1400 medžiai ir medžių grupės, numatyta šalinti 291 medį, 40 medžių jau nebėra.
2	Išardoma senų, susidėvėjusių takų dangų, vejos bortai, demontuojami seni suoliai, šviestuvai ir kit susidėvėję gerbėvių elementai.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-2 E	Vykdomas tvarkymo darbus, įgyvendinant turimi būvi vykdomi archeologiniai tyrimai.
3	Įrengiamas parko apšvietimas. Įrengiami nauji elektros kabeliai, montuojami šviestuvai.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-2 E	Archaeologiniai tyrimai vykdomi senosios parko teritorijoje, kur numatomi žemės ūkio darbai (takų trasa, inžinerinių tinklų - elektros kabelių ir vandentekio vamzdynų trasa, aikštelės). Tyrimų ciklas - surinkti ir perlaidoti iškasose rasti palaikūs ar palaikų fragmentus. Rastus antkapius tikslinga ekspozuoti memorialo teritorijoje prie Trilapio gatvės, atskaitos atramės sienelės ar kiti kapaviečių fragmentai turi būti užkasti radimo vietoje.
4	Sutvarkomi vandentekio tinklai, pakojami įvairūs V, KF, įrengiama gilyn šalinimo sistema, pastatomas naujas (antras) konteinerinis tualetas.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-2 VN	
5	Įrengiamas vaizdo stebėjimo kamerų tinklas: 3 vaizdomos vaizdo kameros, įrengiamos ant naujų apšviesto stulpų; 2 anksčiau sumontuotos analoginės kameros keičiamos į skaitmenines kameras.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-2 VS	
6	Perkeliamos ant inžinerinių komunikacijų pastatytos skulptūros: A Sakalauko "Sakausmas" (S-3), A Sakalauko "Venišas kalbas" (S-43). Perkeliamas ir restauruojamas skulptūros - V. Abalo "Mėtinė" (S-2).	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-2 SP-SA	
7	Įrengiami takai, remontuojami laipteliai. Numatytose trasose, įrengius tinkamus pagrindus, klojami šlurkintų betono trinkelėmis, dirvažalių takais, centrines aikštes dangų, įrengiamos aikštelės suoliukų pastatomas.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-2, SP-SA-3	
8	Įrengiama vaikų žaidimų aikštelė.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-6, SP-SA-7, SP-SA-8	
9	Parkas tviriamas tvora.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-13, SK	
10	Pastatomos suolai, suklaidėtos, dirvažalių stovai.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA	
11	Pastatomos simboliniai vartai: prie Lilepų gatvės (V-1) ir prie K. Donelaičio gatvės (V-2).	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-11, SP-SA-12, SK	
12	Įrengiamas suprojektuoti gėlynai, Lilepų akėja prie Lilepų gatvės, sodinami medžiai, krūmai, įrengiama veja.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP	
13	Įrengiamas memorialas prie Trilapio gatvės.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-14, SP-SA-15	
14	Remontuojamas gynybinis šansas.	KP16-0725-IP-1312-TP-SA	
15	Sutvarkoma (įrengiama) Gerlachų šeimos kapavietė.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-10, SK	
16	Pastatomas atminimo ženklai: akmeniniai kryžiai (2 kryžiai Lietuvos kariams, 1 kryžius 22 nežinomiems Volketijos kariams, 3 jų kryžių kompozicija Belgijos, Lenkijos, Prancūzijos kariams - belaisviams, 3 jų kryžių kompozicija trims Lietuvos kariams - artileristams).	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-17, SP-SA-18, SP-SA-19, SP-SA-20, SP-SA-21	
17	Pastatomas 2 interaktyvūs informaciniai stendai (prie Lilepų gatvės ir prie K. Donelaičio gatvės).	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA	
II darbu etapas			
18	Įrengiama rautomobilų stovėjimo aikštelė.		
19	Įrengiama renginių terasa edukacinei parko vakarėlio dalyje.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-9	
20	Įrengiama krepšinio aikštelė.	KP16-0725-IP-1312-TP-SP-SA-6, SP-SA-7, SP-SA-8	

Skulptūrų parkas (buvusio miesto senosios kapinės) yra Klaipėdos miesto istorinės dalies teritorijoje (u.k. 22012). Klaipėdos senųjų kapinių kompleksas yra nacionalinio lygmens registrinis objektas (u.k. 32627). Komplexas sudaro Klaipėdos senųjų kapinių kompleksas **senosios kapinės** (u.k. 26380), **Lietuvos karių kapas** (u.k. 10454) ir **Klaipėdos mecenato Julijaus Ludviko Vynerio kapas** (u.k. 32628). 1945 m. žuvusių tarybinių karių palaidojimo vieta yra vietinio reikšmingumo lygmens registrinis objektas. **Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta** (u.k. 10740).

PASTABA: atsižvelgiant į paktusių situaciją, teritorijoje vykdomų darbų etapiškumas gali keistis.

0 2022		Statybai	
Laiba	leidimo data	Laikos statusas ir išdėdimo priedais	
Kval. patv. slok. Nr.	UAB "KLAIPĖDOS PROJEKTAS" Priešais 111, 111A, 111B, 111C, 111D, 111E, 111F, 111G, 111H, 111I, 111J, 111K, 111L, 111M, 111N, 111O, 111P, 111Q, 111R, 111S, 111T, 111U, 111V, 111W, 111X, 111Y, 111Z, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000		
A.702	PV, SPFDV	M. Ramanauskienė	Dokumento pavadinimas:
0538	NKPA spec.	M. Ramanauskienė	Sklypo planas M1 : 1000
A.483	Architektė	L. Nemeikšytė	Dokumento žymos:
LT	Statytojas:	KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖ Vieš. p. 11, 1000, Klaipėda, m. 1120079	Dokumento žymos: KP 16-0725-IP-1312-DP-SP-SA DP SP, SA - 1
			Laipsnis Lapas 1 1

Priedas 9
Skulptūrų parko Klaipėdoje sutvarkymo projekto bendras brėžinys, 2022-05-27
Projekto rengėjas UAB "Klaipėdos projektas", autoriai M. Ramanauskienė, L. Nemeikšytė, K. Mickevičius

LIETUVOS ARCHITEKTŲ SAJUNGOS
KLAIPĖDOS APSKRITIES ORGANIZACIJA

Fotografė arch. M.Ramanauskienė, 2022 m.

